

سرمقاله

افت کم سابقه تقاضای نفت در سایه جنگ وقتی قیمت‌های بالا مصرف جهانی نفت را عقب راند

هرگونه اختلال در عرضه می‌تواند قیمت‌ها را افزایش دهد؛ اما از سوی دیگر، فشار قیمت‌های بالا بر مصرف‌کنندگان در حال محدود کردن رشد تقاضا است. همین تضاد باعث شده بازار در وضعیت شکننده‌ای قرار بگیرد.

درواقع بحران جدید انرژی بیش از آنکه به کمبود فیزیکی نفت مربوط باشد، به توان اقتصادی مصرف‌کنندگان مربوط می‌شود. هنگامی که هزینه انرژی از ظرفیت مالی خانوارها و صنایع فراتر می‌رود، بازار به نقطه‌ای می‌رسد که مصرف به اجبار کاهش پیدا می‌کند.

به همین دلیل برخی تحلیلگران معتقدند بازار انرژی جهان اکنون وارد مرحله‌ای شده که در آن مسئله اصلی نه صرفاً تولید نفت، بلکه توانایی اقتصاد جهانی برای پرداخت هزینه انرژی است. اگر روند افزایش قیمت‌ها و نااطمینانی‌های ژئوپلیتیکی ادامه یابد، احتمال دارد کاهش تقاضا در ماه‌های آینده نیز تداوم پیدا کند و بازار نفت وارد یکی از پیچیده‌ترین دوره‌های خود در سال‌های اخیر شود. ♦

می‌شود، اما می‌تواند در بلندمدت ساختار تقاضای انرژی را نیز تحت تأثیر قرار دهد. نکته مهم در تحلیل این روند آن است که کاهش مصرف الزاماً به معنای حل بحران انرژی نیست، در بسیاری از موارد، افت تقاضا نتیجه کاهش فعالیت اقتصادی یا فشار بر بودجه خانوارهاست. به بیان دیگر، بخشی از جهان اکنون با نوعی «تخریب تقاضا» روبه‌رو شده است؛ وضعیتی که در آن مصرف انرژی نه به دلیل افزایش بهره‌وری، بلکه به دلیل کاهش توان اقتصادی مصرف‌کنندگان کاهش می‌یابد.

این پدیده پیش‌تر در دوره‌های شوک شدید قیمت نفت نیز مشاهده شده بود. در دهه ۱۹۷۰ و همچنین در بحران مالی ۲۰۰۸، افزایش شدید قیمت انرژی در نهایت به افت تقاضا و رکود در برخی بخش‌های اقتصاد جهانی منجر شد. اکنون نشانه‌هایی دیده می‌شود که بازار انرژی ممکن است دوباره وارد چرخه مشابهی شود.

در چنین شرایطی، بازار جهانی نفت با یک پارادوکس روبه‌رو شده است. از یک سو ریسک‌های ژئوپلیتیکی همچنان بالا است و

امنیتی در مسیرهای انتقال انرژی، نقش مهمی در شکل‌گیری این وضعیت داشته است. اختلال در حمل‌ونقل دریایی، افزایش هزینه بیمه نفتکش‌ها و طولانی‌تر شدن مسیرهای تجارت انرژی باعث شده هزینه نهایی انرژی برای مصرف‌کنندگان در بسیاری از مناطق جهان افزایش یابد. این افزایش قیمت‌ها در نهایت به کاهش مصرف در بخش‌هایی از اقتصاد جهانی منجر شده است. بیشترین افت تقاضا در بخش‌های حمل‌ونقل و صنایع انرژی‌بر مشاهده می‌شود. در بسیاری از اقتصادهای نوظهور، افزایش هزینه سوخت باعث کاهش مصرف در حمل‌ونقل جاده‌ای و هوایی شده است. هم‌زمان برخی صنایع سنگین نیز برای کنترل هزینه‌ها تولید خود را کاهش داده‌اند یا به سمت سوخت‌های جایگزین حرکت کرده‌اند. در اقتصادهای توسعه‌یافته نیز روند مشابهی دیده می‌شود. در اروپا و بخش‌هایی از شرق آسیا، فشار هزینه‌های انرژی باعث شده مصرف‌کنندگان و صنایع به سمت بهینه‌سازی مصرف و کاهش تقاضای سوخت حرکت کنند. این تغییرات اگرچه در کوتاه‌مدت واکنشی به قیمت‌های بالا محسوب

♦ | بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۶ وارد مرحله‌ای تازه و کم‌سابقه شده است؛ مرحله‌ای که در آن بحران انرژی نه از سمت کمبود عرضه، بلکه از مسیر کاهش قدرت خرید مصرف‌کنندگان خود را نشان می‌دهد. تازه‌ترین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی (IEA) حاکی از آن است که تقاضای جهانی نفت در سه‌ماهه دوم سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۲.۴۵ میلیون بشکه در روز کاهش یافته؛ افتی که از نظر سرعت و مقیاس، یکی از بزرگ‌ترین کاهش‌های تقاضا در سال‌های اخیر محسوب می‌شود.

این کاهش در شرایطی رخ داده که طی بیش از یک دهه گذشته، تقاضای جهانی نفت تقریباً همواره روندی صعودی داشته و حتی در بسیاری از دوره‌های بحران اقتصادی نیز رشد آن متوقف نشده بود. اکنون امانت‌ریز افزایش شدید قیمت انرژی، نااطمینانی ژئوپلیتیکی و فشار تورمی بر اقتصادهای بزرگ باعث شده بخشی از مصرف جهانی نفت به‌طور واقعی کاهش یابد. جنگ در منطقه غرب آسیا و افزایش ریسک‌های

ژئوپلیتیک انرژی

راه‌اندازی سامانه بیمه دریایی «Hormuz Safe»؛ ابتکار جدید در مدیریت ریسک عبور از تنگه هرمز

مهم‌ترین گلوگاه‌های انرژی جهان حاصل می‌شود. علاوه بر جنبه درآمدی، ایجاد چنین زیرساختی می‌تواند به افزایش دسترسی به داده‌های مربوط به محموله‌ها، مسیرهای حمل و مالکیت کشتی‌های عبوری کمک کند؛ اطلاعاتی که در بازار جهانی انرژی از ارزش راهبردی برخوردار است.

اهمیت ابزار بیمه در مدیریت بازار انرژی پیش‌تر نیز در تجربه‌های بین‌المللی دیده شده است. برای نمونه، اتحادیه اروپا در چارچوب تحریم‌های نفتی روسیه از ابزار بیمه و خدمات مالی برای اعمال سقف قیمتی ۶۰ دلار بر صادرات نفت این کشور استفاده کرد؛ اقدامی که نشان داد خدمات بیمه دریایی علاوه بر پوشش ریسک، می‌تواند به ابزاری مؤثر در مدیریت اطلاعات و تنظیم تجارت انرژی تبدیل شود. در مجموع، راه‌اندازی چنین سامانه‌ای در تنگه هرمز را می‌توان تلاشی برای نهادینه‌سازی خدمات بیمه‌ای و مالی در یکی از مهم‌ترین مسیرهای انتقال نفت جهان دانست؛ مسیری که بخش قابل توجهی از تجارت جهانی نفت و فرآورده‌های انرژی از آن عبور می‌کند و مدیریت ریسک در آن برای بازار جهانی اهمیت راهبردی دارد.

در ادامه تحولات مربوط به مدیریت عبور و مرور دریایی در تنگه هرمز، سامانه‌ای با عنوان Hormuz Safe فعالیت خود را با هدف ارائه خدمات بیمه‌ای به کشتی‌ها و محموله‌های عبوری از خلیج فارس و تنگه هرمز آغاز کرده است. این تارنما اعلام کرده بیمه‌نامه‌های دریایی را با صدور سریع و قابلیت تأیید رمزنگاری شده برای نفتکش‌ها و سایر شناورهای حامل انرژی ارائه می‌کند و فرآیند تسویه نیز از طریق پرداخت‌های مبتنی بر ارز دیجیتال از جمله بیت‌کوین انجام خواهد شد.

بر اساس اطلاعات منتشر شده، طراحی این سازوکار با هدف ایجاد یک چارچوب مدیریت ریسک برای عبور کشتی‌های پس از جنگ تحمیلی سوم میباشد. کشورهایی مانند ایران که ابراه‌های بین‌المللی در ابهای سرزمینی خود قرار دارند از این سازوکار استفاده میکنند.

برخی گزارش‌ها همچنین حاکی از آن است که در صورت گسترش استفاده از این سامانه، امکان صدور انواع بیمه‌نامه‌های دریایی و گواهی‌های مسئولیت مالی برای کشتی‌ها و محموله‌ها فراهم خواهد شد. از منظر اقتصادی، برآوردهای اولیه نشان می‌دهد توسعه چنین خدماتی می‌تواند سالانه بیش از ۱۰ میلیارد دلار درآمد بالقوه برای اقتصاد ایران ایجاد کند؛ رقمی که از محل ارائه خدمات بیمه‌ای و مالی به کشتی‌های عبوری از یکی از

تحولات بازار جهانی انرژی

تداوم رقابت انرژی در سایه جنگ؛ از موضع چین در پرونده ایران تا پیامدهای بازار سوخت

ساختمان‌های واحد دوم نیروگاه از سر گرفته شده و متخصصان روس که در محل باقی مانده‌اند همکاری با پیمانکاران را در چارچوب تعهدات قراردادی ادامه داده‌اند. پروژه توسعه نیروگاه بوشهر شامل دو واحد جدید با ظرفیت هر یک هزار مگاوات است که تکمیل آن می‌تواند نقش قابل توجهی در افزایش ظرفیت تولید برق ایران ایفا کند.

در همین حال، پیامدهای بازار انرژی ناشی از تنش‌های منطقه‌ای در داخل آمریکا نیز مورد توجه قرار گرفته است. یک سناتور دموکرات آمریکایی در انتقاد از سیاست‌های دولت ترامپ در قبال ایران اعلام کرده تمرکز بر تشدید تنش در خلیج فارس در شرایطی انجام می‌شود که مصرف‌کنندگان آمریکایی با افزایش قابل توجه هزینه‌های سوخت مواجه شده‌اند. بر اساس داده‌های بازار، میانگین قیمت بنزین در آمریکا نسبت به سال گذشته حدود ۵۰ درصد افزایش یافته و در برخی ایالت‌ها از مرز ۵ دلار برای هر گالن عبور کرده است؛ موضوعی که بار دیگر پیوند میان تحولات ژئوپلیتیک خاورمیانه و هزینه انرژی در اقتصادهای مصرف‌کننده را برجسته می‌کند.

هم‌زمان با ادامه تنش‌ها در منطقه خلیج فارس، تحولات مرتبط با روابط انرژی میان قدرت‌های بزرگ و وضعیت زیرساخت‌های انرژی ایران به یکی از محورهای مهم تحلیل بازار جهانی تبدیل شده است. تارنمای تحلیلی Al-Monitor در گزارشی درباره سفر اخیر دونالد ترامپ به چین نوشته است که این دیدار دستاورد مشخصی در پرونده ایران نداشته و پکن همچنان خریدار اصلی نفت ایران باقی مانده است. بر اساس این گزارش، چند عامل در رویکرد محتاطانه چین نقش دارد: نخست، ادامه تعاملات انرژی و دریایی میان تهران و پکن در ارتباط با تنگه هرمز؛ دوم، تلقی برخی محافل چینی از تنش‌های جاری به‌عنوان فرصتی برای تقویت موقعیت ژئوپلیتیک و اقتصادی چین در بازار انرژی؛ و سوم، نبود تضمین برای آنکه حتی در صورت اعمال فشار از سوی پکن، ایران لزوماً در مسیر مورد نظر چین حرکت کند.

در حوزه زیرساخت‌های انرژی نیز شرکت دولتی روس اتم اعلام کرده عملیات اجرایی در واحدهای جدید نیروگاه هسته‌ای بوشهر دوباره آغاز شده است. به گفته رئیس این شرکت، فعالیت‌های بتن‌ریزی و آرماتوربندی

خبرخوان

● نفت عراق از تنگه رد شد

بلومبرگ: یک نفت‌کش کلاس سوزاماکس حامل نفت خام عراق بعد از عبور از تنگه هرمز، به هند رسید. ظرفیت این نفتکش حدود یک میلیون بشکه بوده.

● معافیت تحریم نفت روسیه تمام شد

رویترز: آمریکا روز شنبه معافیت تحریمی که پیشتر به کشورهایی از جمله هند اجازه می‌داد نفت روسیه را خریداری کنند، تمدید نکرد.

● روسیه هم مثل چین قطعنامه آمریکا درباره تنگه هرمز را نامناسب خواند

نماینده دائم روسیه در سازمان‌های بین‌المللی امروز در پیامی در ایکس، موضع چین در قبال قطعنامه ضد ایرانی بحرین و آمریکا را تأیید کرد و گفت «روسیه هم همین دیدگاه را دارد».